11.3. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров’я особи

10% ВИЖИМКА ДЛЯ ЄДКІ

Статті 115-145 КК України: тільки ключові конструкції, цифри, розмежування і пастки

1. Смерть потерпілого: головна матриця кваліфікації

Склад	Що охоплює умисел	Ставлення до смерті	Формула
ст. 115	позбавлення життя	прямий або непрямий умисел	умисел на смерть
ст. 15 + 115	позбавлення життя	лише прямий умисел; смерть не настала	замах на вбивство
ч. 2 ст. 121	тяжке тілесне ушкодження	необережність	умисел на тяжке + необережність щодо смерті
ст. 119	немає умислу на смертельне тяжке ушкодження	необережність	необережна смерть

ЄДКІ: 115 ↔ 121 ч. 2 ↔ 119 визначає не кількість ударів і не сам факт смерті, а психічне ставлення до смерті та тяжкого ушкодження.

- Замах на умисне вбивство можливий тільки з прямим умислом.
- Непрямий умисел: «смерть може настати - свідомо допускаю» -> ст. 115. Самовпевненість: «може настати, але розраховую відвернути» -> необережність.
- Ситуація «удар -> падіння -> смерть» не має автоматичної кваліфікації: встановлюємо, на який результат був спрямований умисел.

2. Умисне вбивство - ст. 115 КК

- Ч. 1: умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині без кваліфікуючих або привілейованих ознак. Матеріальний склад; закінчене з моменту смерті.
- Суб’єкт - з 14 років. Закінчене вбивство можливе з прямим або непрямим умислом.

Пункт ч. 2 ст. 115	Ключова ознака
1	дві або більше особи - потрібен єдиний умисел на кількох потерпілих
2	малолітня дитина або завідомо вагітна жінка
3	заручник або викрадена людина
4	особлива жорстокість - особливі страждання + усвідомлення цього винним
5	спосіб, небезпечний для життя багатьох осіб - реальна небезпека для інших
6	корисливий мотив; вигоду фактично отримувати не потрібно
7	хуліганський мотив; особиста сварка/ревнощі самі по собі не є ним
8	особа/близький родич у зв’язку з виконанням службового або громадського обов’язку
9	мета приховати інше кримінальне правопорушення або полегшити його вчинення
10	поєднання із зґвалтуванням або сексуальним насильством
11	на замовлення; виплата винагороди не є обов’язковою
12	за попередньою змовою групою осіб; організована група також охоплюється
13	повторне умисне вбивство; попереднє засудження не обов’язкове; 116-118 не враховуються
14	мотив расової, національної чи релігійної нетерпимості

п. 1 vs п. 13: єдиний первісний умисел убити кількох -> п. 1; новий самостійний умисел після попереднього вбивства -> п. 13.

- Одне вбивство може кваліфікуватися одночасно за кількома пунктами ч. 2 ст. 115, якщо кожна ознака доведена.
- Привілейовані ст. 116-118 мають пріоритет перед ч. 2 ст. 115.

3. Привілейовані вбивства, необережна смерть і самогубство

Стаття	Ключова конструкція	Пастка
116	умисне вбивство у стані сильного душевного хвилювання, зумовленого передбаченою законом жорстокою/принизливою поведінкою потерпілого	сам емоційний стан недостатній; потрібен причинний зв’язок із поведінкою потерпілого
117	мати умисно вбиває власну новонароджену дитину під час пологів або відразу після них	спеціальний суб’єкт; якщо цей часовий/фізіологічний контекст минув -> ст. 115
118	умисне вбивство при явному перевищенні меж необхідної оборони або заходів затримання	реальна оборонна/затримувальна ситуація обов’язкова; помста після припинення небезпеки -> ст. 115
119	смерть через самовпевненість або недбалість; ч. 2 - смерть 2+ осіб	замаху на необережне вбивство не існує
120	протиправний вплив -> самогубство або замах потерпілого на самогубство -> причинний зв’язок	для закінченого складу достатньо замаху потерпілого на самогубство; смерть не обов’язкова

- Ч. 5 ст. 36: захист від озброєного нападу, нападу групи або насильницького вторгнення у житло/інше приміщення - заподіяння нападнику тяжкої шкоди за цих умов не визнається перевищенням.
- Ст. 120: систематичність прямо потрібна для систематичного приниження гідності та систематичного протиправного примусу; не обов'язкова для жорстокого поводження, шантажу, схиляння чи іншого сприяння.
- Ст. 120 ч. 2: залежний потерпілий або 2+ осіб; ч. 3: неповнолітній.

4. Тілесні ушкодження - ст. 121-125, 128

Ступінь	Критерій
Тяжке - ст. 121	небезпечне для життя в момент заподіяння АБО: втрата органу/функції; каліцтво статевих органів; психічна хвороба; стійка втрата загальної працездатності >= 1/3; переривання вагітності; непоправне знівечення обличчя
Середньої тяжкості - ст. 122	не небезпечне для життя і без ознак ст. 121, але розлад здоров'я > 21 дня АБО стійка втрата загальної працездатності 10-33%
Легке - ч. 2 ст. 125	розлад здоров'я > 6, але <= 21 дня АБО незначна стійка втрата працездатності до 10%
Легке - ч. 1 ст. 125	незначні скороминущі наслідки не більш як 6 днів
Необережне - ст. 128	необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження; загального складу необережного легкого ушкодження КК не містить

Небезпечність для життя в момент заподіяння має пріоритет над строком лікування. Один удар може бути тяжким; десятки ударів - легкими: ступінь визначають медичні наслідки.

- Непоправність ушкодження обличчя встановлює експерт; чи є воно саме знівеченням - юридична оцінка.
- Ст. 123: умисне тяжке тілесне ушкодження у стані сильного душевного хвилювання за спеціальних умов. Ст. 124: тяжке ушкодження при перевищенні меж оборони/заходів затримання.
- Ч. 2 ст. 121 при смерті: умисел на тяжке тілесне ушкодження + необережність щодо смерті.

5. Побої, домашнє насильство, катування, погроза

Стаття	Що треба впізнати
126	удари, побої або інші насильницькі дії -> фізичний біль, але БЕЗ тілесного ушкодження; мордування - багаторазові/тривалі дії, що завдають фізичного болю
126-1	умисне систематичне фізичне, психологічне або економічне насильство у сімейних/близьких відносинах + передбачений законом негативний наслідок для потерпілого; адміністративна преюдиція не є обов'язковою
127	умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного/морального страждання + спеціальна мета (примусити, покарати, залякати, дискримінувати тощо); ч. 3 - представник держави
129	погроза вбивством, якщо були реальні підстави побоюватися її здійснення; формальний склад; фактична спроба вбивства не потрібна

125 vs 126: є об'єктивне тілесне ушкодження (синець, садно тощо) -> 125; лише фізичний біль без ушкодження -> 126.

- 129 vs замах на вбивство: «я тебе вб'ю» + реальність погрози -> 129; безпосередні дії з прямим умислом реально позбавити життя -> ст. 15 + 115.

6. Інфекції та медична конфіденційність - ст. 130-133

Стаття	Головне
130 ч. 1	ВІЛ/інша невиліковна небезпечна для життя інфекція: свідоме створення РЕАЛЬНОЇ небезпеки зараження; зараження не потрібне
130 ч. 2-3	фактичне зараження особою, яка знала про носійство; ч. 3 - 2+ осіб або неповнолітній
130 ч. 4	умисне зараження; при прямому умислі й ненастанні зараження можливий замах
131	спеціальний працівник неналежно виконує професійний обов'язок через недбалість/несумлінність -> фактичне зараження; ч. 2 - 2+ осіб
132	незаконне розголошення спеціальних відомостей про огляд/результати щодо ВІЛ або відповідної невиліковної інфекції; формальний склад, тяжкий наслідок не потрібний
133	венерична хвороба: фактичне зараження + винний знав про власну хворобу; небезпека без зараження не достатня

130 vs 133: ВІЛ/невиліковна небезпечна для життя інфекція -> 130; венерична хвороба -> 133. 131 - спеціальна професійна недбалість.

7. Репродуктивна автономія і ненадання допомоги - ст. 134-136

Стаття/частина	Ключова конструкція
134 ч. 1	аборт проводить особа без спеціальної медичної освіти; наслідок для основного складу не потрібний
134 ч. 2	примушування до аборту без добровільної згоди
134 ч. 3	незаконний аборт -> тривалий розлад здоров'я / безплідність / смерть
134 ч. 4-5	примушування до стерилізації без добровільної згоди; ч. 5 - смерть або інші

	тяжкі наслідки
135	завідомо залишає без допомоги безпорадну особу в небезпечному для життя стані, бо має обов'язок піклуватися АБО сам створив небезпеку; ч. 1 формальний
136	спеціального обов'язку піклуватися немає, але особа могла допомогти/повідомити; ч. 1 потребує тяжкого тілесного ушкодження; ч. 2 щодо малолітнього - наслідок не потрібний; ч. 3 - смерть

135 vs 136: спеціальний обов'язок піклуватися / сам створив небезпеку -> 135; такого обов'язку немає, але реально міг допомогти або повідомити -> 136.

• Якщо бездіяльність використовується як спосіб умисно спричинити смерть, перевіряємо ст. 115, а не занижуємо кваліфікацію до ст. 135.

8. Діти і професійна медична діяльність - ст. 137-140

Стаття	Суб'єкт / поведінка	Наслідок / умова
137	особа з професійним/службовим обов'язком охороняти життя і здоров'я неповнолітніх; недбале/несумлінне невиконання або неналежне виконання	ч. 1 - істотна шкода здоров'ю; ч. 2 - смерть або інші тяжкі наслідки
138	особа БЕЗ належної медичної освіти і без спеціального дозволу займається лікувальною діяльністю	тяжкі наслідки + причинний зв'язок
139	медичний працівник без поважної причини взагалі не надає допомогу, яку зобов'язаний і може надати; завідомо знає про можливість тяжких наслідків	ч. 1 - тяжкий наслідок фактично не потрібний; ч. 2 - смерть або інші тяжкі наслідки
140	медичний/фармацевтичний працівник недбало або несумлінно невиконує/неналежно виконує конкретний професійний обов'язок	тяжкі наслідки; ч. 2 - для неповнолітнього

138 vs 140: немає належної медичної освіти й незаконно лікує -> 138; має професійний статус, але неналежно виконує обов'язки -> 140.

139 vs 140: допомогу ВЗАГАЛІ не надає без поважної причини -> 139; лікує/виконує професійну діяльність, але неналежно -> 140.

• Для ст. 140 несприятливий результат лікування сам по собі недостатній: потрібні конкретний професійний обов'язок, його порушення, реальна можливість діяти належно і причинний зв'язок.

• Ст. 140 - спеціальна щодо ст. 119, коли необережна смерть/тяжкий наслідок спричинені саме неналежною професійною медичною діяльністю.

9. Права пацієнта, досліди, трансплантація, донорство, таємниця - ст. 141-145

Стаття	Ключова конструкція
141	клінічне випробування лікарського засобу без належної письмової згоди / щодо спеціальної категорії пацієнта + смерть або інші тяжкі наслідки
142	незаконний медико-біологічний, психологічний чи інший дослід над людиною + реальна небезпека для життя/здоров'я; для ч. 1 фактична шкода не потрібна
143 ч. 1	умисне порушення порядку трансплантації + істотна шкода здоров'ю
143 ч. 2-5	примушування/обман при вилученні анатомічних матеріалів з метою трансплантації; кваліфікація за безпорадністю/залежністю; незаконна торгівля; група/транснаціональна організація
144	насильницьке або обманне вилучення КРОВІ з метою використання особи як донора; кваліфіковано - неповнолітній/безпорадний/залежний
145	умисне незаконне розголошення лікарської таємниці особою, яка дізналася її через професійні/службові обов'язки + ТЯЖКІ НАСЛІДКИ

141 vs 142: клінічне випробування лікарського засобу + тяжкий наслідок -> 141; інший незаконний дослід + реальна небезпека -> 142.

143 vs 144: анатомічні матеріали для трансплантації -> 143; кров для донорства -> 144.

132 vs 145: спеціальні ВІЛ-відомості - 132 і тяжкий наслідок не потрібний; лікарська таємниця загалом - 145, але потрібні тяжкі наслідки.

10. 25 формул і пасток, які треба пам'ятати перед тестом

1-13	14-25
1. Закінчене умисне вбивство: прямий АБО непрямий умисел; замах - тільки прямий.	2. 115 / 121 ч. 2 / 119: умисел на смерть / умисел на тяжке + необережність щодо смерті / необережність без умислу на смертельне тяжке.
3. Багато ударів не означає автоматично умисел на вбивство або особливу жорстокість.	4. п. 1 ст. 115 = єдиний умисел на 2+ осіб; п. 13 = новий самостійний умисел після попереднього умисного вбивства.
5. Особлива жорстокість - не кількість ушкоджень, а особливі страждання + усвідомлення винним.	6. Небезпечний для багатьох спосіб потребує реальної небезпеки для інших осіб.
7. Корисливий мотив має існувати до або під час убивства; якщо виник лише після - п. 6 немає.	8. Ст. 116-118 - спеціальні привілейовані норми; не додаємо механічно пункти ч. 2 ст. 115.
9. Ст. 118 можлива лише за реально існуючої оборони/затримання; помста після припинення посягання -> 115.	10. Ст. 119: замах неможливий.
11. Ст. 120 закінчена вже при замаху ПОТЕРПІЛОГО на самогубство.	12. Тяжке ушкодження: небезпечність для життя в момент заподіяння -

	самостійна достатня ознака.
13. >21 день -> 122; >6 до 21 -> 125 ч. 2; <=6 -> 125 ч. 1, якщо немає інших критеріїв.	14. 125 vs 126: ушкодження є -> 125; тільки фізичний біль без ушкодження -> 126.
15. 126-1: систематичність обов'язкова; попередні адмінстягнення не є умовою кримінальної відповідальності.	16. 127: ключ - сильний біль/страждання + спеціальна мета.
17. 129: погроза повинна бути реальною для потерпілого; фактична спроба реалізації не потрібна.	18. 130 ч. 1 - небезпека без зараження; 130 ч. 2 - зараження; 130 ч. 4 - умисне зараження.
19. 133: венерична хвороба потребує фактичного зараження і знання про власне захворювання.	20. 135 vs 136: спеціальний обов'язок/створив небезпеку -> 135; загальна можливість допомогти -> 136.
21. 138 vs 140: немає належної освіти -> 138; є професійний статус, але медична недбалість -> 140.	22. 139 vs 140: не надав допомогу взагалі -> 139; надавав/виконував, але неналежно -> 140.
23. 141 потребує тяжкого наслідку; 142 ч. 1 - достатньо реальної небезпеки.	24. 143 - анатомічні матеріали; 144 - кров.
25. 132 - спеціальні ВІЛ-відомості без обов'язкового тяжкого наслідку; 145 - лікарська таємниця загалом + тяжкі наслідки.	

Формула теми на 1 хвилину

Смерть: умисел на смерть -> 115; умисел на тяжке + необережність щодо смерті -> 121 ч. 2; необережність без умислу на тяжке -> 119.

Здоров'я: 121 = небезпека для життя/спецнаслідок; 122 = >21 дня або 10-33%; 125 ч.2 = >6-21 дня або до 10%; 125 ч.1 = до 6 днів; 126 = біль без ушкодження.

Спеціальні блоки: 135/136 - обов'язок піклуватися; 138/139/140 - статус і характер медичної бездіяльності; 141/142 - випробування vs дослід; 143/144 - анатомічний матеріал vs кров; 132/145 - спеціальні ВІЛ-відомості vs лікарська таємниця.